

OBSAH

Předmluva	9
-----------------	---

Část I.

ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA DOGMATICKÉ ČI SYSTEMATICKÉ CHRISTOLOGIE

I.1. Co je christologie?	11
I.2. Některé »druhy« christologie a přístupy k christologii	12
I.3. Christologie z hlediska fundamentální a z hlediska dogmatické teologie	18
I.4. Metoda užívaná v dogmatické christologii	18
I.4.1. Slovo »teologie« v dějinách	18
I.4.2. Světla a stíny klasického manuálu, potřeba obnovy	19
I.4.3. Metoda doporučená v Optatam totius 16.	20
I.4.3.1. Auditus fidei	21
I.4.3.1.1. Písmo svaté	22
I.4.3.1.2. Posvátná – apoštolská Tradice	23
I.4.3.1.3. Výroky učitelského úřadu církve	26
I.4.3.1.4. Několik pravidel pro interpretaci výroků magisteria	29
I.4.3.1.5. Základní pravidlo pro interpretaci spisů z dějin teologie	31
I.4.3.2. Intellectus fidei	31
I.4.4. Induktivní metoda a kontextualizace	36
I.5. Christologie a spiritualita	36
I.6. Christologie a »teologie srdce«	41

Část II.

TAJEMSTVÍ JEŽÍŠE KRISTA V PÍSMU

II.1. Starozákonní předpoklady christologie	43
II.1.1. Vztah mezi Starým a Novým zákonem	43
II.1.2. Starozákonní mesiášské modely	45
II.1.2.1. Davidovský mesianismus	45
II.1.2.2. Kněžský mesianismus	46
II.1.2.3. Prorocký mesianismus a trpící Služebník JHWH	47
II.1.2.4. Nebeský prostředník spásy	48
II.1.2.4.1. Syn člověka	48
II.1.2.4.2. Moudrost	48
II.1.2.4.3. Slovo	50
II.1.2.4.4. Hospodinův anděl	50
II.1.3. Mesiáš a duch Hospodinův	51
II.1.4. Ježíš a mesiášské naděje v judaismu jeho doby	53
II.1.5. Jediný Prostředník	56
II.2. Tajemství Ježíše Krista v Novém zákoně	57
II.2.1. Jedna víra a pluralita novozákonních christologií	57
II.2.2. Předvelikonoční a povelikonoční víra učedníků	58
II.2.3. Vzkříšení Ježíše z Nazareta	60
II.2.3.1. Historicita události	60
II.2.3.2. Setkání učedníků se Vzkříšeným	61
II.2.3.3. Pneumatologický rozměr Ježíšova oslavení	63
II.2.4. Povelikonoční víra a tři modely christologické reflexe	65

II.2.5. Některé christologické tituly	68
II.2.5.1. Prorok	69
II.2.5.2. Syn člověka	69
II.2.5.3. Kristus – Mesiáš – Pomazaný	70
II.2.5.4. Syn Boží – Syn – milovaný Syn	72
II.2.5.5. Pán	73
II.2.5.6. Spasitel	73
II.2.5.7. Velekněz	74
II.2.5.8. Logos (Slovo)	74
II.2.6. Základní charakteristiky některých novozákonních christologií	75
II.2.6.1. Christologie Markova evangelia	75
II.2.6.2. Matoušovo evangelium	76
II.2.6.3. Christologie Lukášova evangelia a knihy Skutků	77
II.2.6.4. Christologie Janova evangelia	78
II.2.6.5. Christologie Pavlových listů	79
II.2.6.6. Christologie knihy Zjevení	80
II.2.7. Předvelikonoční Ježíš jako základ christologie	81
II.2.7.1. Evangelia a předvelikonoční Ježíš	81
II.2.7.2. Události Ježíšova života v teologii	82
II.2.7.3. Ježíšův křest	84
II.2.7.4. Pokušení na poušti a mesiášské zkoušky	86
II.2.7.5. Hlásání Božího království	88
II.2.7.6. Ježíš a ti, jimiž se pohrdalo	89
II.2.7.7. Univerzalizmus Království	90
II.2.7.8. Ježíš a politika	91
II.2.7.9. Ježíšovy zázraky	91
II.2.7.10. Ježíšovo vědomí vlastní jedinečné synovské identity	93
II.2.7.11. Ježíšovo poslání a dvě fáze jeho veřejného působení	95
II.2.7.12. Proměnění na hoře	97
II.2.7.11. Ježíš jdoucí v ústřety smrti	97
II.2.7.12. Getsemane	99

Část III.

PATRISTICKÁ CHRISTOLOGIE

III.1. Přednicejská epocha	104
III.1.1. Druhé století	104
III.1.1.1. Židokřesťanská christologie	105
III.1.1.2. Ignác z Antiochie	106
III.1.1.3. Docketismus a gnóze	107
III.1.1.4. Apologeté	109
III.1.1.5. Irenej z Lyonu	111
III.1.2. Třetí století	112
III.1.2.1. Tertullián	113
III.1.2.2. Origenes	115
III.2. Christologie velkých koncilů křesťanského starověku	116
III.2.1. První nicejský koncil (325)	116
III.2.1.1. Předehra – ariánská krize	116
III.2.1.2. Svolání sněmu, jeho průběh a vyznání víry	117
III.2.1.3. Soteriologický rozměr Nicejského sněmu a jeho aktualita	119
III.2.2. Spor o úplné Kristovo lidství	120
III.2.2.1. Apollinarismus	120
III.2.2.2. První konstantinopolský koncil (381)	122
III.2.3. Spor o jednotu subjektu v Kristu	123
III.2.3.1. Christologie Logos – anthropos	123

III.2.3.2. Nestorius a Cyril	124
III.2.3.3. Průběh koncilu a výsledky	127
III.2.4. Druhé jednání – Eutyches a Chalcedonský koncil	129
III.2.4.1. Eutychův monofyzitismus a Tomus ad Flavianum	129
III.2.4.2. Koncilní jednání a jeho výsledky	131
III.2.4.3. Recepce výsledků Chalcedonského koncilu	135
III.2.5. Století sporů o chalcedonskou definici	136
III.2.5.1. Henotikon císaře Zenona	136
III.2.5.2. Neochalcedonismus a Leontius Byzantský	137
III.2.5.3. Tři kapitoly a Druhý konstantinopolský koncil	138
III.2.5.4. Nauka obsažená ve čtrnácti anatematismech Druhého konstantinopolského koncilu	139
III.2.6. Božská a lidská vůle vtěleného Slova	142
III.2.6.1. Sergiův monoenergismus a monotheletismus	142
III.2.6.2. Učení Maxima Vyznavače a poslušnost Ježíše Krista	143
III.2.6.3. Typos a Lateránská synoda v roce 649	146
III.2.6.4. Epilog – Třetí konstantinopolský koncil	147

Část IV.

ZÁKLADNÍ STAVEBNÍ KAMENY CHRISTOLOGICKÉ REFLEXE

IV.1. Tajemství vtělení	149
IV.2. Vtělení jako zjevení a dar vnitrobožské lásky člověku	152
IV.3. Vztah mezi imanentní a ekonomickou Trojicí	155
IV.4. Vhodnost vtělení druhé božské osoby a otázka Boží svobody	156
IV.5. Vtělení Syna jako dílo celé Trojice	158
IV.6. Vtělení Slova a problém Boží neproměnnosti	161
IV.7. Preexistence Slova	164
IV.8. Primární účel vtělení. Vtělení a stvoření, vtělení a antropologie	166
IV.9. Ježíšovo narození z Panny	170
IV.9.1. Svědectví Písma	170
IV.9.2. Námitky proti historicitě události a důvody v její prospěch	172
IV.9.3. Teologický význam panenského početí	174
IV.10. Dvě podoby kenóze Syna Božího	175
IV.11. Pokusy o hlubší postižení termínu »osoba« v trinitární teologii, christologii a antropologii	180
IV.12. Ježíšova božská osoba a jeho lidská osobnost	184
IV.13. Rozvoj Ježíšova vědomí a poznání	186
IV.14. Teorie blaženého patření v době Ježíšova pozemského života a její limity	190

Část V.

ZÁKLADNÍ KAMENY SOTERIOLOGICKÉ REFLEXE

V.1. Tajemství převyšující naši chápavost	193
V.2. Objektivní a subjektivní aspekt soteriologie	194
V.3. Spása »podle člověka« a spása »podle Boha«	195
V.4. Vykoupení a spása	198
V.5. Dějiny spásy	199
V.6. Ježíš z Nazareta – jediný a univerzální spasitel	201
V.7. Současná diskuse o spasitelské hodnotě mimokřesťanských náboženství	205
V.8. Koncentrace soteriologického významu v události Kristova kříže	207

V.9. Nesprávná a diskutabilní pojetí soteriologického významu Kristova kříže	210
V.9.1. Neúměrný důraz na spasitelský význam aktu vtělení	210
V.9.2. Ježíš zvítězil nad mocnostmi zla, svou krví však neplatil výkupné ďáblu	211
V.9.3. Kříž není zástupným trestem (substitutio poenalis)	212
V.9.4. Zakoušel Ježíš na kříži a ve stavu smrti pekelná muka?	214
V.9.5. Pokus o vysvětlení soteriologického významu kříže na základě »Božích práv«	215
V.10. Základní kategorie, kterými se teologie pokouší interpretovat soteriologický význam Ježíšova kříže	218
V.10.1. Kříž Vzkříšeného jako zadostiučinění	219
V.10.2. Kříž Vzkříšeného jako vykoupení a cena naší spásy	222
V.10.3. Kříž Vzkříšeného jako oběť	224
V.10.3.1. Starozákonní pojetí oběti	225
V.10.3.1.1. <i>Oběť smlouvy (Ex 24)</i>	225
V.10.3.1.2. <i>Oběť beránka (Ex 12)</i>	226
V.10.3.1.3. <i>Oběť smíření (Lv 16, 1–33)</i>	226
V.10.3.1.4. <i>Celopal</i>	227
V.10.3.1.5. <i>Oběť Služebníka JHWH a vznešenost starozákonního pojetí oběti</i>	227
V.10.3.2. Oběť Ježíše Krista v Novém zákoně	229
V.10.3.2.1. <i>Ježíš z Nazareta a oběť</i>	229
V.10.3.2.2. <i>Janovské pojetí Ježíšovy oběti</i>	230
V.10.3.2.3. <i>Pavlovské pojetí Kristovy smrti jako oběti</i>	231
V.10.3.2.4. <i>Kristova oběť v listu Židům</i>	232
V.10.3.3. Reflexe nad tajemstvím Kristovy oběti	234
V.10.4. Kříž Vzkříšeného jako odpuštění a smíření	237
V.10.5. Kříž Vzkříšeného jako záslužná příčina naší spásy	240
V.10.5.1. Záslužná hodnota lidského jednání a Boží sebedarování člověku	241
V.10.5.2. Záslužnost Ježíšova života, díla a jeho sebevydání na kříži	242
V.10.6. Soteriologická hodnota aktu vtělení a hodiny kříže, zjevitelský a spasitelský význam Ježíšova díla	245
V.11. Soteriologický význam Kristova vzkříšení a daru Ducha svatého	247
Seznam použitých zkratk	250
Zkratky a názvy biblických knih	251
Seznam použité literatury	252
Jmenný rejstřík	266
O autorovi	270